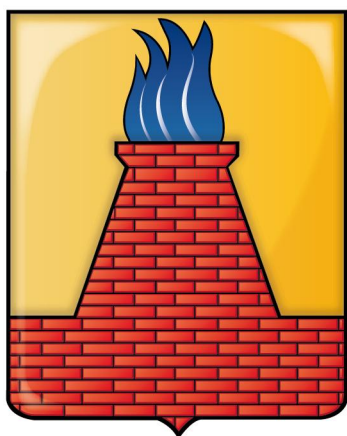

Biblioteksplan 2024-2028

H A G F O R S
K O M M U N

Samhällets öppna rum - biblioteket

Visionen för biblioteken är att de ska finnas till för alla med hänsyn till vars och ens behov och förutsättningar. Det yttersta målet med hela verksamheten är att stärka bildningen och därmed demokratin. Vi ser biblioteken som en självständig kraft i det demokratiska samhällsbygget, en femte statsmakt. Bibliotekens verksamhet och innehåll är folkets skatter, samtidigt som deras sanningar och fakta utgör en fara för demokratins fiender.

Nationella biblioteksstrategin, Inledningen sid 1, 2019

Innehållsförteckning

1 Lagar, förordningar, manifest och strategi	4
1.1 Styrdokument	4
1.2 Kommunal biblioteksplan	5
1.3 Skollagen och bibliotekslagen för skolbibliotek	5
1.4 Hagforsstrategin	6
2. Bibliotekets uppdrag i samhället	6
3. Biblioteksverksamheten i Hagfors kommun	7
4 Skolbibliotek	8
5 Kartläggning av biblioteksverksamheten i Hagfors kommun	9
5.1 Barn och unga	9
5.2 Språk	10
5.3 Digital kompetens	10
6. Samverkan	10
6.1 Samverkan inom Hagfors kommun	10
6.2 Bibliotek Värmland och SELMA-samarbetet	11
6.2 Region Värmland	11

1 Lagar, förordningar, manifest och strategi

Biblioteken lyder under en rad olika lagar. Varje kommun har en skyldighet att ha biblioteksverksamhet.

SFS 2013:801 6 § *Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov. Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.*

Bibliotekslagen SFS2013:801 är en ramlag som anger övergripande principer och riktlinjer för offentligt finansierad biblioteksverksamhet. Kommunala folkbibliotek ska ha, en av politiken, antagen biblioteksplan.

Under de senaste åren har ett stort arbete på en nationell biblioteksstrategi lagts ner. Det har mynnat ut i ett omfattande material som visar på det svenska bibliotekets uppdrag, utmaningar och behov. Här finns en rad rapporter och filmer lätt tillgängliga.

<https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/biblioteksutveckling/nationell-biblioteksstrategi.html>

Förutom de svenska lagarna har även biblioteks verksamhet stöd internationellt. FNs arbete med mänskliga rättigheter innefattar också bibliotek. FN-organet UNESCO utarbetade artikel 19 i den allmänna förklaringen genom att 1949 anta ett folkbiblioteksmanifest i samarbete med IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions). På så vis gavs världens länder ett gemensamt uppdrag att tillhandahålla fri tillgång till kunskap och information genom att bygga upp allmänna bibliotek. Sedan dess har IFLA tillsammans med nationella biblioteksföreningar fortsatt att utarbeta manifest för att tydliggöra de principer och värdegrunder bibliotekens verksamhet bygger på. Tillsammans lyfter de fram bibliotekens betydelse för mänskliga rättigheter, samhällsutveckling, forskning, bildning och demokrati, fri tillgång till information och åsiktsfrihet samt betydelsen av att värna användarens personliga integritet. IFLA har också tagit fram etiska regler för bibliotekarier och informationsspecialister samt en förklaring om bibliotek och intellektuell frihet. I dessa texter tydliggör bibliotekens bredd, betydelse och uppdrag.

(Fritt från *Bibliotekens internationella manifest* utgiven av Svenska Unesco-rådet och Svenska Biblioteks-förening)

1.1 Styrdokument

Bibliotekslagen 2013:801

FN: s konvention om barnets rättigheter (2018:1197)

Diskrimineringslagen (2008:567)

Skollagen (2010:800)

Lgr22, Läroplan för grundskolasamt för förskoleklassen och fritidshemmet

Lpfö 18, Läroplan för förskolan

Gy11, Läroplan för gymnasieskolan

Region Värmlands Kulturplan 2022-2025,

Regionala biblioteksplan 2021-2024

Målkort Hagfors kommun

Hagforsstrategin 2017-2027

IFLA/Unescos folkbiblioteksmanifest (1994)

IFLA/Unescos skolbiblioteksmanifest (1999)

IFLA:s Mångkulturella biblioteksmanifest (2006)

1.2 Kommunal biblioteksplan

Kommuner och regioner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Lag (2019:961).(SFS 2013:801 § 17)

Varje kommun ska ha ett allmänt folkbibliotek. I Hagfors kommun utarbetas förslag till biblioteksplan av bibliotekschefen i samarbete med bibliotekspersonal. Förslaget bereds av barn- och bildningsutskottet och antas av kommunfullmäktige. Biblioteksplanen sträcker sig över tre år. En handlingsplan och resultatrapport tas fram varje år, kopplad till måldokumentet för verksamheten.

1.3 Skollagen och bibliotekslagen för skolbibliotek

Skolbibliotek styrs av skollagen och bibliotekslagen: 2:A Kap. § 36 samt bibliotekslagen § 5 "Elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. Detta gäller även för fristående skolor" Skolinspektionen är tillsynsmyndighet för skolor och skolbibliotek. För att myndigheten ska godkänna ett skolbibliotek ställs tre krav:

1. Eleverna ska ha tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller i nära anslutning till skolan. Det ska vara möjligt för eleverna att kontinuerligt använda biblioteket som en del i utbildningen och bidra till målen för denna.
2. Biblioteket ska omfattar böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier.
3. Biblioteket är anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Skolverket definierar ett skolbibliotek som "en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande med stöd av biblioteksutbildad personal. Skolans bibliotek är en del av skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Skolbibliotek kan därmed betraktas dels som en materiell resurs

som en del av skolans läromedel och övrig utrustning, dels som en funktion som bidrar aktivt i kunskapsutvecklingen och svara för viss service” (Skolinspektionen, 2011)

1.4 Hagforsstrategin

Genom Hagforsstrategin formuleras en gemensam framtidsbild för alla som bor, lever och verkar här. Den utgör en vision för det gemensamma arbetet i vår kommun. Den ligger också till grund för det samarbete som sker inom kommunen och med andra utanför. Strategin lyfter fem prioriterade områden; livskvalité för alla, stärkt näringsliv, höjd kompetens på alla nivåer, bättre kommunikationer samt en god grön kommun.

Alla dessa områden har betydelse för biblioteksverksamheten. Livskvalité för alla, inbegriper en meningsfull fritid och ett brett kulturutbud. Biblioteksverksamhet ska bidra till trivsel genom att inspirera till en meningsfull fritid med ett breddat kulturutbud. Biblioteket som mötesplats är viktig i detta perspektiv.

Stärkt näringsliv och höjd kompetens handlar om vår möjlighet till försörjning, både individuellt och som samhälle. Ett starkt näringsliv idag förutsätter en god utbildningsnivå, vårt snabbt rörliga samhälle kräver ett livslångt lärande både för privata behov och gentemot arbetsmarknaden. Här spelar biblioteken en viktig roll, som bas för kunskap genom böcker och andra medier. Men också genom att kunna vägleda, utbilda och sammanföra människor. Studiecirklar och föreläsningar i samarbete med studieförbund, lärcentra där universitetskurser kan ske på distans, lugna studieplatser med digital uppkoppling samt digitalt stöd i vardagen är några av de stöd som biblioteket kan bidra med. Bättre kommunikation handlar både om fysisk och digital kommunikation. Här finns inte bara ett behov av teknisk utrustning utan även av digital kompetens. Ett uppdrag som biblioteken fått nationellt är att rusta våra medborgare för den digitala utvecklingen, här lyfts särskilt våra äldre. Allt fler tjänster i samhället kräver idag digital teknik och kunskap. Bibliotek ska vara en plats där det finns möjlighet att få hjälp med dessa behov.

En god grön kommun är en förutsättning för en god samtid och framtid. Detta innebär att bibliotek har ett folkbildningsuppdrag för att bidra till att vi tillsammans skapar ett gott hållbart samhälle. Det innebär också att vi behöver granska och förbättra vårt eget interna miljöarbete.

2. Bibliotekets uppdrag i samhället

I bibliotekslagen (SFS 2013:801) definieras det allmänna biblioteksväsendets syfte och ändamål.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla. (SFS 2013:801 § 2)

Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov. Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet. (SFS 2013:801 § 6)

På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform. Vilket inte hindrar att folkbiblioteken tar ut ersättning för kostnader för porto, fotokopiering och andra liknande tjänster, samt avgift för de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat. (SFS 2013:801 § 9)

Biblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur, för alla oavsett ålder. Medier (böcker, e-böcker, tidskrifter, filmer, databaser mm) och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet, vara tillgängliga för alla och anpassas efter användarnas behov. Oavsett publiceringsform, fysisk eller digital, ska dessa erbjudas kostnadsfritt. Biblioteken har också uppdrag att verka för att kunskapen om och hur digital informationsteknik kan användas i vardagen, för kunskapsinhämtning, för lärande och för delaktighet i kulturlivet.

Folkbiblioteken ska ägna uppmärksamhet åt prioriterade grupper. Personer med funktionsnedsättning ska erbjudas litteratur och tekniska hjälpmedel utifrån deras behov och förutsättningar för att kunna ta del av information och litteratur. Biblioteken spelar en central roll för människors sociala och kulturella välfärd. Särskild uppmärksamhet ska ägnas de nationella minoriteterna och personer som har ett annat modersmål än svenska. Biblioteken ska erbjudas litteratur på de nationella minoritetsspråken och på andra språk än svenska samt på lättläst svenska. Barn och unga ska uppmärksammas genom ett arbete som bidrar till att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån barn och ungas behov och förutsättningar.

Genom att arbeta med etniskt- och kulturellt mångfaldsperspektiv ska verksamheten vara öppen och inbjudande för alla oavsett ursprung eller annan identitetsmarkör. Genom högsta möjliga kompetens på vår biblioteksservice och effektiv samordning av våra resurser för våra användares bästa arbetar vi för att nå hög kvalitet i verksamheten.

3. Biblioteksverksamheten i Hagfors kommun

Hagfors kommun har ett huvudbibliotek i Hagfors samt en filial i Ekshärad. Båda biblioteken är integrerade folk- och skolbibliotek. Dessutom har vi i kommunen två utlåningsställen, ett i Råda och ett i Sunnemo. Båda i lokala livsmedelsbutiker med annan servicefunktion. I samarbete med förskolorna och Öppna Förskolan finns möjlighet för föräldrar och barn att låna böcker. Vi har erbjuder också Boken kommer till personer med svårighet att ta sig till våra bibliotek.

Biblioteket i Älvstranden bildningscentrum, Hagfors, är beläget i den nyare delen med ljusa luftiga lokaler i markplan, invigd 2010. Här finns förutom skönlitteratur och faktaböcker en barn och ungdomsavdelning, tidskrifter och läsplatser, datorer, kopiator samt studieplatser. På nedre plan finns möjlighet för föreningar att samlas samt stöd för släktforskning och en avdelning med Värmlandslitteratur. Biblioteket är lätt att nå med parkering och busshållplats i närområdet. I byggnaden finns grundskola, fritidshem, och gymnasieskola med drygt ett

tusen elever, samt lärcentrum. Här finns också tillgång till simhall, bowlinghall, idrottshallar, kulturskola samt flera större aulor. Biblioteket är öppet 48 tim/vecka 6 dagar/vecka under läsåret samt 24 tim/vecka under lov. Biblioteket är en populär mötesplats med föreläsningar, programverksamhet, utställningar och föreningsverksamhet för både barn och vuxna. Allt fler söker sig till biblioteket för att studera.

Filialen är inrymd i Kyrkhedens skola, Ekshärad. Biblioteket har läsplatser, en mindre Värmlandssamling och tillgång till dator samt kopieringsapparat. Här nås biblioteket via skolans lokaler och har inte egen ingång. I byggnaden ryms också grundskola och fritidshem. I anslutning ligger idrottshall, förskola och kulturskola. Biblioteket är öppet 7 tim/vecka, 2 dagar/vecka för allmänheten. Skolbiblioteket är tillgängligt under skoltid. Även här sker programverksamhet om än i mindre skala.

Personalstyrkan består av 5 årsverken på folkbiblioteket, 1,5 årsverke på skolbiblioteket samt Kultur- och bibliotekschef.

Programverksamheten vänder sig till olika åldrar. För barn och föräldrar erbjuds sagoläsning, Pyssel, barnteater och bokgåvor (8 mån, 1 år, 3 år) Sommarlovsboken samt andra lovaktiviteter i biblioteket. Vi uppmärksammar olika dagar under året med särskilda program för barn. För de vuxna besökarna har vi föreläsningar, författarbesök och andra kulturprogram. Regelbundet erbjuder vi stickcafé, korsordscafé, studiecirkel och släktforskningshjälp. Ofta sker detta tillsammans med studieförbund eller någon förening. Flera olika evenemang återkommer varje år som Modersmålsdagen, Världsbokdagen, och Nordiska litteraturveckan.

Att fler personer upplever att biblioteket är deras och har relevant verksamhet bidrar till att de uppfattar att de själva är en del av det svenska samhället. Hos oss möts personer från olika kulturer och socioekonomiska grupper. Biblioteket är en viktig mötesplats som skapar förtroende inte enbart för sig själv utan även för de människor som möts där och för samhället i stort.

4 Skolbibliotek

Skolbiblioteket ska fungera som en aktiv och integrerad del av skolans pedagogiska arbete, där ökad måluppfyllelse är det främsta syftet. Fokus på verksamheten ligger på läsfrämjande insatser och på att stödja medie-och informationskompetens (MIK). Skolbibliotekets arbete tar avstamp i ett välutrustat bibliotek som fungerar som en god lärmiljö.

För att göra barn till starka läsare framhålls vikten av en stark läskultur i barnets närhet. Här ska skolbiblioteket fungera kompensatoriskt och erbjuda denna läskultur till alla. Skolbiblioteket ska även stödja eleverna i att vara medvetna konsumenterna av information samt bidra med möjligheter för eleverna att vara medvetna producenter av information. MIK är ett samlingsnamn för de kompetenser som krävs för att hantera, värdera och analysera det informationsflöde som förekommer i olika medier och för att kunna uttrycka sig och skapa innehåll i olika medier.

Skolbiblioteket bidrar med kunskap som är grundläggande i ett informations- och kunskapssamhälle. Skolbiblioteket bidrar till att ge eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande. Det ger dem möjlighet att utveckla sin inlevelseförmåga och gör dem rustade för att kunna ta sitt ansvar som medborgare.

Som komplement till Hagfors kommuns biblioteksplan finns en skolbiblioteksplan.

5 Kartläggning av biblioteksverksamheten i Hagfors kommun

Vi har under de senaste åren haft förmånen att få pengar från kulturrådet för satsningen Stärkta bibliotek. Under dessa år har ett omfattande utvecklingsarbete påbörjats vilket har sin grund i behov i vår kommun och med stöd i biblioteksuppdraget. Barn och unga samt personer med ett annat modersmål är två grupper som är prioriterade i biblioteksuppdraget. Vi har också jobbat för att öka tillgängligheten i samarbete med Synskadades riksförbund i Värmland. Dessa behov lyfts även av utredningen som gjordes inför den nationella biblioteksstrategin.

5.1 Barn och unga

Ungefär hälften av vår verksamhet och våra resurser satsar vi på barn och unga. Det gäller både inköp av litteratur och programverksamhet. Genom att vi har ett integrerat folk- och skolbibliotek får alla barn i vår kommun en möjlighet till en naturlig egen kontakt med våra bibliotek. Vilket är mycket viktigt. Flera undersökningar visar att många barn blir läsare genom återkommande aktiviteter på biblioteket såsom sago- och berättarstunder, dramalek eller andra kreativa aktiviteter. Det är lättare för barn att hitta tillbaka till biblioteket, när de har en egen relation till platsen. Barns lek kan ses som ett strukturerat arbete, en medveten process där barnet rekonstruerar sin värld. Det är barnets sätt att tänka och bearbeta, en början till att förstå och kunna hantera abstrakta begrepp. Vårt bibliotek ska utgöra en resurs i detta arbete.

Vi kommer därför att fortsätta satsningen på läsfrämjande och olika kreativa barnaktiviteter, dels på egen hand men också i samarbete med BVC, förskolor, fritidshem, fritidsgårdar, kulturskolan samt andra föreningar. Vi vill genom samarbete med BVC i Bokstart och med Förundran för förskolan främja läsarbete och få också läsovana föräldrar att börja läsa för sina barn. Vi ser också ett behov av att medvetandegöra detta och ge ökade möjligheter för föräldrar med annat modersmål än svenska att få tillgång till bra och varierad barnlitteratur.

Vi ser även ett behov hos äldre barn och ungdomar att få tillgång till litteratur och läsutrymme. Vi vill under den kommande perioden satsa mer på dem i samarbete med fritidsgårdarna, kulturskolan och andra organisationer. I kommunen har vi en måluppfyllnad i skolan som behöver förbättras. Biblioteket kan vara med och göra skillnad för barns läsförmåga, som är en av de grundläggande förutsättningarna för att lyckas i skolan. Vi ska därför jobba med att väcka läslust och ge fler barn möjlighet att bli läsare. Liksom vi ska arbeta för att öka medie- och informationskunskapen hos barn och unga.

Vi ska tydligt utgå från barns perspektiv i vår verksamhet, både vad gäller yngre och äldre barn,

5.2 Språk

Vi fortsätter arbetet vi påbörjat med mångspråk. Flera av våra besökare har annat språk än svenska. I Hagfors har vi låga studieresultat i flera årskurser, vi ser ett behov av läsfrämjande arbete även riktat mot äldre barn och vuxna. Med fler barnböcker och andra böcker på olika språk, läsecirklar och program med teman vill vi nå fler personer i olika åldrar och med olika modersmål. Vårt arbete med mångspråk och olika kulturer bidrar till ökad glädje i vardagen och ökad livskvalité för många personer oavsett modersmål.

5.3 Digital kompetens

Den digitala utvecklingen går stadigt framåt vilket medför ett ständigt behov av ökad digital kompetens. Vi behöver kontinuerligt följa den digitala utvecklingen och bidra med fortbildning för personalen samt förbättra tekniska lösningar i verksamheten.

Biblioteken har ett extra ansvar för att alla åldra ska få ta del av den digitala kunskapsutvecklingen. När personer befinner sig i skola eller arbete sker ofta en naturlig fortbildning kopplad till den dagliga verksamheten. Personer som inte arbetar kan ha behov av ett annat sammanhang för en kontinuerlig fortbildning. Biblioteket ska därför ha verksamhet där personer kan få hjälp med digital kompetens och erbjuda enklare fortbildning. Här ser vi att äldre personer är en prioriterad grupp.

6. Samverkan

Genom Hagforsstrategin formuleras en gemensam framtidsbild för alla som bor, lever och verkar här. Den utgör en vision för det gemensamma arbetet i vår kommun. Den ligger också till grund för det samarbete som sker inom kommunen och med andra utanför. Strategin lyfter fem prioriterade områden; livskvalité för alla, stärkt näringsliv, höjd kompetens på alla nivåer, bättre kommunikationer samt en god grön kommun.

6.1 Samverkan inom Hagfors kommun

Förutom att våra bibliotek är integrerade folk- och skolbibliotek vilket gör att samarbetet med skolan är en grundläggande förutsättning, så samarbetar biblioteket med andra kommunala enheter. Framför allt sker ett nära samarbete mellan bibliotek, fritidsgård och kulturskola. Flera aktiviteter riktade till barn och unga planeras och genomförs tillsammans. På så vis når verksamheterna bredare målgrupper. Med Individ och omsorgsavdelningen finns ett samarbete sedan länge. Tillsammans med aktivitetssamordnare för äldre når fler av bibliotekets tjänster och utbud den äldre målgruppen. Vi har även hjälp från denna avdelning med transporter av böcker i kommunen. Utvecklingsenheten har bland annat föreningsstöd, turistbyrå och näringslivskontakter i sitt uppdrag, även här sker ett stort samarbete mellan våra enheter.

En omfattande samverkan sker också med föreningar, andra organisationer och studieförbund. Vår strävan är att allt fler ska se biblioteket som sitt. En plats med många möjligheter också att bjuda in eller träffa andra människor. Vi vet att vår verksamhet starkt bidrar till ökade sociala kontakter för flera människor, samarbetena stärker och breddar vår verksamhet.

6.2 Bibliotek Värmland och SELMA-samarbetet

Bibliotek Värmland är ett av landet första och största bibliotekssamarbeten, här ingår alla värmländska kommuner samt sjukhusbiblioteken och universitetsbiblioteken. Målsättningen med samarbetet är att ge alla invånarna i Värmland bästa tänkbara biblioteksservice samt tillgång till ett större och gemensamt utbud. Med en gemensam bibliotekskatalog och lånekonton kan låntagare låna på ett och lämna tillbaka på ett annat bibliotek i Värmland. Samordning av teknik och drift av bibliotekets datasystem och gemensamma webbplats www.bibliotekvarmland.se, möjliggör samordningsvinster och ökar den gemensamma kunskapen. Biblioteken i länet samverkar även om ett transportsystem som möjliggör bokbeställningar över kommungränsen. För mindre kommuner som Hagfors är samarbetet en viktig resurs för att behålla en hög kvalitet i verksamheten.

6.2 Region Värmland

Region Värmland har ett regionalt uppdrag att främja biblioteksverksamhet. Detta görs genom att stödja biblioteken i deras arbetet med att stärka kvaliteten på verksamheten. För att bidra till biblioteksutveckling och kollegialt lärande har en fortbildningsmodell tagits fram som bland annat innehåller digitala lärsamtal, nätverksarbete och fortbildningskonferenser. Här finns också medel att söka för annan fortbildning. Materialet Schyst bibliotek är framtaget som stöd för en jämlik kommunikation. Utifrån prioriteringarna i den regionala biblioteksplanen stöds utvecklingsarbeten i länet. Region Värmland stöttar också ekonomiskt bland annat genom bidrag till transporter av böcker inom Bibliotek Värmland samt andra gemensamma kostnader i Bibliotek Värmland, vilka kan skifta över tid. 2024 pågår arbetet med att ta fram en ny regional biblioteksplan.